

מראי מקומות- בבא בתרא נ"ב

- (א) **קבל מן הקטן, יעשה לו סגולה- פי' הרשב"ם,** לא יחזיר לו שהרי אין יודע לשמור, וכמשליך לאיבוד דמי. וכ' הרשב"א, דמה שעושין סגולה ואין מחזירין לתינוק, אין הביאור משום דאסור להחזיר לתינוק שמא יאבדם, דודאי יכול להחזירם למקום שנטל, אלא לצאת מידי שמים קאמר, ומשום השבת אבידה של התנוק, אבל אם החזיר לתינוק אינו חייב לשלם. והוסיף דכל זה הוא דוקא לקטן שלא הגיע לכלל פעוטות, שאילו הגיע לכלל פעוטות מחזיר, דאפי' לכתחלה נותנין לו כדי להתלמד, ומקחן מקח וממכרן ממכר במטלטלין.
- (ב) **יעשה כפירושן, ואם לאו, יעשה פירוש לפירושן- כ' הרשב"א (סוף נא:),** דמהא דיעשה כפירושן מבואר דנאמנים לומר דהי' ניתן להם בתורת פקדון, דאל"כ, למה יעשה כפירושן. אבל א"כ יש להעיר, למה אם מתו הוי הדין דיחזיר לבעלים (וכ' בהג' המהדיר בהוצאת מוה"ק, דמבואר דס"ל להרשב"א דאין הבעל יורש אשתו בכה"ג). ועוד, למה אמרי' דיעשה פירוש לפירושן, הרי אם יש להם נאמנות, למה לא יעשו כפירושן, הרי כל זמן שעדיין אינן אצל הבעל, נאמנין לומר של מי הוא. ותי' דכל שהן בחיים, הנכסים בחזקתם ויד הנפקד נמי כידן, אבל כל שמתו, שוב אינן בחזקתן אלא בחזקת היורש, דהיינו הבעלים (ואף שאין הבעלים היורש, אלא לכאור' כוונתו כמו שהמשיך להסביר, דחשיב הבעלים להיות כמו היורש כיון דמטילין אצל היורש), וכיון שרוב הנכסים המצויין בידן משל בעלים הם, א"כ כבר יצאו מרשותן ומטילין אותם אחר הרוב והמצוי, דהיינו הבעלים. אולם הרמב"ן הוכיח מהא דיעשה פירוש לפירוש, דע"כ באמת אינם נאמנים (כ' כן לגבי האשה ובעלה, ולכאור' ה"ה לגבי האחרים, וצ"ע בזה), ואינו יוצא מגדר נכסי מלוג, ולעולם הבעל אוכל פירות. ומה דאמרי' דהיכא דאמידא נאמנת, היינו משום דאין אדם עשוי לשקר בשעת מיתתו, והואיל שיש רגלים לדבר, שהרי היא אמידא, נאמנת.
- (ג) **אמר רב, עליו להביא ראיי- כ' הרשב"א** בשם הר"ח, דצריך להביא ראיי שיש לו סכום זה שנכתב בשטרות. ולפ"ז, כ' הרשב"א דכשאמרי' דלמא קמץ מעיסתו לאותו סך, צ"ל דהיינו דראו שהי' יכול לקמץ מעיסתו כאותו סך. אולם הרשב"א עצמו ס"ל דכיון דאמרי' סתם דחלקו אימר מעיסתו קמץ, משמע דאפי' אם אין בקמוצו מתוך האומדן כדי שיעור זה, אלא כל שחלקו אומרים כן, שהברכה אין לה שיעור, וחלה על המועט כעל המרובה. וכ' ר' יונה דמה דאמרי' דעליו להביא ראיי, היינו משום דכיון שהוא מלוה משלו, עליו להודיע הדבר לעדים, ואילו הי' טוען בשעת הלואה בפני ב' שהמעות הם משלו, ודאי הי' נאמן כיון שהוא מוחזק בממון, ולכן עליו להביא ראיי. אבל כשמת, אין היתומים יודעין במילי דאבוהן להביא עדים שהזמין, ולכן אמרי' דהממון בחזקתן. ועוד, טענינן להו ליתמי דאילו הי' אבוהון כאן הי' מביא עדים שהממון שלו, ולפיכך טענינן להו מפני שהשטרות בחזקתן. וכ' עפ"ז לחלק בין זה לדברים העשויין להשאל ולהשכיר, דהא דברים העשויין להשאל ולהשכיר הם בחזקת בעלים הראשונים, ולכן לא טענינן ליתמי להוציא מחזקת בעלים הראשונים (ואף דהגמ' הק' מהו החילוק בין הא דאחין לדברים העשויין להשאל ולהשכיר והניח הגמ' בקו', כבר כ' הרשב"ם ועוד, דכיון דלא סליק הגמ' בתיובתא אלא בקשיא, א"כ שפיר י"ל דהלכתא כשמואל, רק דהגמ' לא חשש להביא התיורין). **וע"ע במהרש"א,** דהביא מדברי הרשב"ם דצריך להביא ראיי דמעיסתו קמץ, ונתקשה בו, דלכאור' בגמ' משמע רק דאמרי' דאימור מעיסתו קמץ. וכ' דלפ"ז י"ל דמה דאמרי' אימור וכו', היינו דאימור דקמץ כ"כ דהי' יכול לקנות קרקע זו, א"נ דאי"צ להביא ראיי דקנה קרקע זו מקמיצץ העיסה, ובזה אמרי' אימור וכו'.
- (ד) **ר' ששת אמר ראיי בקיום השטר- פי' הרשב"ם,** דכיון דב"ד קיימו השטר, בדקו השטר וחקרו ועמדו על אמיתת הדבר, שכל

(ח) **אמר רבא הכי קאמר, בפניו לא צריך למימר** ל"י לך חזק וקני, וכו' - פ"י הרשב"ם, דכיון שנתרצה לו למכרה בכך וכך מעות, והחזיק זה בפניו, הו"א חזקה, דניחא ל"י להמוכר בהך חזקה ולכך שתיק ל"י. אבל שלא בפניו, צריך לומר לו לך חזק וקני, ומבואר בהמשך דברי הרשב"ם (ד"ה מתנה), דהיינו משום דחיישינן שמא יחזור ממתנתו קודם שהחזיק זה, ולכן צריך דוקא לומר לו לך חזק וקני. והק' הפרי יצחק (ב', מ"ח, ד"ה אלא), למה חיישינן לחזרה, הרי קיי"ל דדברים שיש בהם משום מחוסרי אמנה אסור לחזור בהם, ואפי' בדברים בלבד. והרי אפי' לענין קידושין סמכינן על החזקה דשארית ישראל לא יעשו עולה. ותי' דמה דאמרי' דחזקה שארית ישראל לא יעשו עולה, אי"ז אלא בגדר רוב, ולכן לענין איסור שפיר סמכינן על רוב, אבל לענין ממון, הרי אין הולכין בממון אחר הרוב, ולכן לא סמכי' אהא דשארית ישראל וכו', וצריך לומר לו לך חזק וקני. **וע"ע**

בחי' רעק"א (על גליון שו"ע, חו"מ קצ"ב, ב') דכ' דמשמע מדברי הרשב"ם דגם הלוקח יכול לחזור אף שהחזיק, כל זמן שלא אמר המוכר לך חזק וקני נולכאו פשוט הוא, שהרי אי"ז זכות חזרה בלחוד של המוכר, אלא כיון דרועה המוכר שיהי' לו עדיין הזכות לחזור, א"כ אין המוכר נגמר, וא"כ שפיר יכול הלוקח לחזור. **ובגדר** הא דצריך לומר לך חזק וקני בכלל, שמעתי ממו"ר הרה"ג ר' **משה בראון** שליט"א שיש לפרש בב' אופנים, א) כפשוטו, דכל זמן שאינו אומר לו לך חזק וקני ליכא גמירת דעת כ"כ על הקנין, ב) דהוי חסרון מצד החזקה גופא, דחזקה שאינו נעשה תחת פקחות המקנה, בעל הבית של הקרקע, אי"ז

נחשב חזקה כלל [אלא דלכאו' מדברי הרשב"ם כאן לא משמע כ"כ כצד זה, דהא למה אמרי' דהיכא שהוא שלא בפניו צריך לומר לך חזק וקני, דאל"כ חיישינן דלמא חזר בו, אפי' בלא החשש חזרה, הרי צריך לומר לך חזק וקני (או עכ"פ להיות בפניו, דהו"ל כאילו אמר לך חזק וקני) כדי שיהי' נחשב חזקה לחזקה, מלבד אם אמרי' דכיון דחיישינן לחזרה, לכן אמרי' שאין כאן גמירת דעת, או דלכך אין חזקה חזקה, וצ"ע].

הכתוב בשטר אמת הוא. והק' הרשב"א, אטו כל שטר שבא לפני ב"ד לקיימו, נזקקין לו ב"ד לדעת מעות משל מי. ועוד, הא קיי"ל דמקיימין השטר אע"פ שלא קראוהו. ולכן פ"י כהראב"ד, דר' ששת ס"ל כשמואל, דעל האחין להביא רא'י, ולכן כוונת ר' ששת הי' לומר דבאמת על האחין להביא רא'י, ואם אין יכולין להביא רא'י, אין האח שנושא ונותן צריך אלא לקיים שטרו (כלפי הלוח) ודיו, ואי"צ להביא רא'י כנגד ערעור האחים כלל.

(ה) **והיו אונות או שטרות יוצאין על שמו - כ' הבעל התרומות** (נ"א, ח', ג') בשם ר' נתן ב"ר מאיר דכ"ז בשטרות, אבל במטלטלין נאמנין. אולם ע' בטור (חו"מ ס"ב, א) דכ' בשם הרמ"ה דמטלטלין דינם כשטרות, ולפי הברייתא עליה להביא רא'י.

(ו) **אבל חזקה שאין עמה טענה, כגון נתן מתנה, וכו' - ע' בר' יונה** שהביא מאית דדייקי דס"ל דכיון דלא נקט גם מכר בגמ', נראה דחזקה לא מהני במכר בלא נתנת מעות, ומה דתנן דנכסים שיש להם אחריות נקנין בכסף בשטר ובחזקה, היינו דוקא במתנה, אבל לא במכר. אולם הביא ר' יונה מרבותיו דה"ה במכר חזקה גרידא מהני, ומה דנקט הני ציורים ולא מכר, היינו משום דבדרך כלל, במכר קונים בכסף, ואף במקום דכותבים שטר, דכסף לא מהני בעצמו, מ"מ אין מניחין אותו להחזיק עד שיתן הכסף, ולכן יותר שכיחים ציורים שהביא הגמ' לענין חזקה ממכר (וכן ע' בר' גרשום דמבואר דחזקה מהני במכר ג"כ) [נומה דמבואר בהמשך הסוגיא דחזקה מהני במכר, לכאו' צ"ל לפי האית דדייקי דהיינו עם כסף, במקום דכסף גרידא לא מהני].

(ז) **נעל גדר פרץ כל שהוא הרי זו חזקה - כ' ר' יונה** שיש ג' מיני חזקות - א) נעילת הבית, וכן פתיחת הבית כשהוא נעול, דנוהג כבעלים בבית זו, זה מהני לחזקה [וע' בתוס', שהביא מהרשב"ם דנעילת דלת בלחוד לא מהני, וצריך דוקא קביעות מנעל בדלת, וחולק עליו תוס', ולכאו' ש"י כשי' תוס']. ב) גדר ופרץ, שהוא תיקון השדה, וה"ה לכל תיקון השדה, כגון חרישה וזריעה והשקאה. ג) הצעת מצעות, דאע"פ שאינו מתקן שם שום תיקון, הרי הוא משתמש בה, ונהנה גופו ממנה (וע' לקמן בנ"ג שנדבר בעז"ה בענין חזקת קנין ע"י אכילת פירות, ואכ"מ).